

Biologische verscheidenheid

Wat is eigenlijk de biologische verscheidenheid, waarover, tijdens de Wereld milieuconferentie in Rio de Janeiro van juni 1993, zoveel gepraat werd en wat is de betekenis voor de imkers. In het tijdschrift 'Ecolo en action' (no. 48, pagina's 17-19) publiceerde R. Libois, zoöloog en onderzoeker aan de Luikse Universiteit, een artikel. Hieronder een samenvatting en letterlijke citaten van dit artikel.

82 — 'Laten wij ons eens gedachten vormen van alle dier- en plante-soorten die onze aarde bevolken. Er zijn er honderduizenden, miljoenen... Biologische verscheidenheid is echter meer dan veel verschillende dier- en plante-soorten. Binnen elke soort zijn er weer verschillen in de vorm van: plaatselijke stammen, geografische rassen, plaatselijke populaties. Binnen elke populatie zijn er individuen die onderling niet verwisselbaar zijn: Jules noch Ernest of Richard noch Irene. Deze ganse verscheidenheid, al deze wezens, hoe klein of hoe weinig bekend ze zijn, vormen tezamen de biologische verscheidenheid. Deze term dekt zowel de statische realiteit (het aantal soorten) als het dynamische of functionele (de onderlinge relaties die al deze wezens met elkaar hebben)...'

Deze overvloed aan verscheidenheid bestaat vanzelfsprekend ook bij de honingbij. Iedereen kent de verschillende bijenrassen: ligustica, carnica, iberica. Tussen deze rassen bestaat er een grote verscheidenheid aan plaatselijke populaties, soms 'ecotypen' genoemd. Deze ecotypen leveren het bewijs van het grote aanpassingsvermogen aan de plaatselijke omgeving. Zo is elk bijenvolk ook verschillend. De biologische verscheidenheid is dus ook een werkelijkheid in de bijenteelt, een werkelijkheid waarvan alle imkers dagelijks profiteren.

De biologische verscheidenheid bedreigd?

'Natuurlijk verdwijnen er soorten en andere duiken weer op. De evolutie van de soorten is een voortdurend fenomeen, maar het gaat langzaam. Het tempo waarin de soorten (sommigen schatten het aantal op honderd soorten per dag) op dit moment verdwijnen heeft nochtans niets gemeen met de veel tragere evolutie'.

De biologische verscheidenheid veilig stellen is een aan te gane uitdaging, indien wij waarde hechten aan het voortbestaan van de planeet en als dusdanig aan onze eigen overleving. Het leven op aarde hangt

inderdaad af van het behoud van het leven in al zijn vormen. Deze zijn immers van elkaar afhankelijk. Bijvoorbeeld, talrijke gewassen zijn voor hun bestuiving afhankelijk van insecten. Zoals men ziet is de bijenteelt een essentiële activiteit voor het behoud van de biologische verscheidenheid. Maar het essentiële probleem, waaraan de imkers schijnen te willen ontsnappen, ligt in de instandhouding van de biologische verscheidenheid van de bij zelf.

De soorten in stand houden

'Een soort in stand houden is dus niet alleen zich ervan gewiss of men haar kan huisvesten en haar in gevangenschap voortplanten. Het gaat er ook om een geheel van functionele relaties te behouden die de andere soorten van haar woongebied verbinden. De inzet beperkt zich niet slechts tot de bescherming van de soorten. Het is belangrijk dat de veranderlijkheid in iedere soort verzekerd is. Dit komt neer op het veilig stellen van een groot aantal individuen van iedere soort en, beter nog, van lokale populaties die genetische verschillen...'

Daar waar de imkers vaak het argument aanhalen van de bestuiving om hun activiteit te vergoelijken, zwijgen ze zeer dikwijls over de noodzaak om de biologische variabiliteit van de bij in stand te houden. Dit betekent dat het niet alleen voldoende is de bij als dusdanig te beschermen: men dient ook de verschillende rassen te behouden, en zelfs meer, men dient er op te letten dat ieder ras talrijke populaties kent, elk aangepast aan hun leefomgeving. Dit houdt bijvoorbeeld in dat van de zwarte bij een groot aantal populaties in verschillende verspreidingsgebieden behouden moet worden. Door de import van uitheemse bijen wordt dit zeer bemoeilijkt.

De rol van de landbouw en de veeteelt

'De moderne landbouw en veeteelt liggen aan de oorsprong van een genetische ontwaarding/erosie (vermindering van de biologische verscheidenheid). In Indonesië zijn meer dan 1.500 variëteiten van rijst in de loop van de laatste 15 jaren verdwenen en meer dan 75% van de geplante rijst komt in dit land van één plant voort.

In Europa wordt het merendeel van de robuuste rassen van koeien of paarden op zeer korte termijn bedreigd omdat zij niet meer interessant zijn, omdat wij enkel op produktievermeerdering gericht zijn. Deze robuuste rassen worden nochtans angstvallig in ere hersteld omwille van hun erfelijke aanleg om zich in marginale gebieden te handhaven en om hun weerstand'.

In dit opzicht, verschilt de situatie van de bijenteelt weinig met deze van de opbrengstweek. Er zijn meer en meer imkers die een bij van een vreemd ras verkiezen boven de robustere bij van het land. De laatste is dus gedoemd te verdwijnen als er niets wordt ondernomen om ze in stand te houden. Dit betekent een onherstelbaar verlies voor de biologische variabiliteit, verscheidenheid, van de soort.

Samenvatting

Het feit dat meer dan honderd staatshoofden en regeringsleiders bijeengekomen zijn op de wereldtop in Rio de Janeiro om over de biologische verscheidenheid te praten, toont wel degelijk aan dat het om een gewichtig universeel probleem gaat.

De imkers dragen een enorme verantwoordelijkheid t.o.v. de bij: de biologische verscheidenheid vermindert telkens als er een Carnica koningin, Buckfast of anders in een bijenvolk geïntroduceerd wordt in plaats van een koningin van het zwarte ras. Maak de rekening maar op! De promotie en de instandhouding van de inheemse bij is dus geen achterhoedegevecht zoals men vaak wil doen geloven. In andere landen bestaan er verenigingen om de inheemse bij te verdedigen. Voorbeelden zijn: in Engeland 'British Isles Bee Breeders Association' of de 'Tiroler Imkerschule' in Oostenrijk. In feite missen de kleine imkers 'in vrije uren' hun doel als zij een bij van een vreemde adopteren. Zij ontzeggen zich de voldoening om positief en concreet deel te nemen aan een der voornaamste uitdagingen van onze maatschappij: het in stand houden van een verdedigbare aanwending van de biologische verscheidenheid en als dusdanig, de toekomst van het leven op aarde.

M. Arnst

Grijs

Het is helemaal niet leuk om kritiek te geven maar elke keer dat ik het januarinummer zie liggen erger ik me er aan. Hoe kan iemand nou bedenken om tijdens donkere wintermaanden een tijdschrift te maken met een kaft in een grijs tint die je alleen maar aan een begraafplaats doet denken. Afschuwelijk.

De inhoud is al geen haar beter. Misschien ben ik wel te jong voor dit alles. Immers de overlijdensadvertenties zijn meestal van mensen die bijna drie maal zo oud zijn als ik (deze keer waren het jongelui) en dan zeven grijze bladzijden. Ongetwijfeld zijn dat de bladzijden waar het hele krantje zijn bestaan aan dankt, helaas ben ik niet geïnteresseerd in dat alles en dan wordt het enige leuke uit het krantje geschrapt! De strip.

Blijkbaar moet je van voor de oorlog stammen en heel erg serieus zijn om er bij te horen.

Waar komt die kleurvolgorde van het krantje eigenlijk vandaan? Waarom silver dit jaar? Ik hoop niet dat het antwoord op die vraag in een eerder nummer op de grijze bladzijden stond. Ik was een van de gelukkigen die een enquêteformulier in mocht vullen en heb dat ook braaf gedaan. Verder waren de jongelui zeker bijna allemaal op vakantie want als ik dit nummer bekijk dan vind ik dat er niet meer dan een oud ... krantje overgebleven is.

Nerine Iken, Westerland NH.

Naschrift redactie

Je hebt gelijk: Het januarinummer is veel te donker uitgevallen. Wat betreft de inhoud: we staan altijd open voor concrete suggesties. De kleur van de voorpagina stemt overeen met de afgesproken kleurcodering voor gemerkte koninginnen nl. wit (1 of 6), geel (2 of 7), rood (3 of 8), groen (4 of 9) en blauw (0 of 5), met tussen haakjes het getal waar het betreffende jaar op eindigt. De strip is geschrapt omdat volgens de enquête het merendeel van de lezers hier niet van gediend was. De redactie van bijen probeert immers zoveel mogelijk aan de wensen van de lezers te voldoen. Mocht echter blijken dat er bij een redelijk gedeelte van de lezers toch behoefte bestaat aan wat meer luchtige rubrieken dan is de redactie zeker bereid daar gehoor aan te geven. Reacties s.v.p. naar Postbus 198.

Martin Schyns

Wintersterfte en aardstralen

In Bijen 4(11): 310 (1995) 'Wintersterfte' wordt gevraagd naar ervaringen met aardstralen. Graag wil ik mijn ervaring hiermee doorgeven. Door de ondergrond van mijn bijenstal loopt een aardstraal en wel zo dat de volken er precies bovenop staan. Een ervaren wicherroedeloper adviseerde mij de aardstraal te onderbreken met een bepaald hulpstuk, een half duims koperen buis. De bijenstal was nu stralingsvrij. Later ben ik dit gaan veranderen. In november plaats ik het hulpstuk zò, dat de bijenstal stralingsvrij is, in februari verwijder ik het hulpstuk, de aardstraling kan zijn natuurlijke uitwerking hebben, in april plaats ik het hulpstuk aan de andere kant van de stal zodat de straling wordt teruggeworpen. Er is dan een verhoogde straling onder de volken. Mijn volken reageren daar goed op.

B. Kers, Terwolde